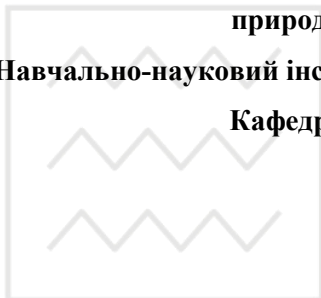

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

“ _____ ” _____ 2018 року

06-08-41

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
PROGRAM OF THE DISCIPLINE

АНИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ
ANYCRISM MANAGEMENT

Спеціальність
Specialty

всі спеціальності
All specialties

Спеціалізація
Specialization

всі спеціалізації
all specializations

Рівне – 2018

Робоча програма навчальної дисципліни «Антикризовий менеджмент»
для студентів всіх спеціальностей НУВГП. Рівне: НУВГП, 2018. 12 с.

Розробник: Швець Ф.Д., к.т.н., доцент кафедри менеджменту

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри менеджменту

Протокол від «31» серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри менеджменту _____ Л.Ф. Кожушко
«31» серпня 2018 року

Схвалено науково-методичною радою НУВГП
Протокол від _____ 2018 року № _____

Голова науково-методичної ради НУВГП _____ О.А. Лагоднюк

© Ф.Д. Швець, 2018 р.
© НУВГП, 2018 р.

ВСТУП

Предметом вивчення дисципліни «Антикризовий менеджмент» є система управлінських відносин, методів і інструментів у кризових ситуаціях.

Знання та навички з дисципліни «Антикризовий менеджмент» допоможуть оволодіти студентам компетентностями з фахових предметів, знадобляться під час проходження виробничої і переддипломної практик, допоможуть написати і захистити випускову роботу та в подальшому успішно конкурувати на ринку відповідних робіт (послуг).

Анотація

Термін “антикризовий менеджмент” з’явився відносно недавно. Вважається, що причина його виникнення полягає у реформуванні вітчизняної економіки та появі багатьох взаємопов’язаних глибоких кризових явищ в економічній, політичній, соціальній сферах українського суспільства. Безумовно, однією з причин затяжної депресії української економіки є відсутність відповідного досвіду управління кризовими явищами на мікро- та макрорівнях. Отож, виникнення та подальше загострення кризових ситуацій в економіці України викликало потребу в ефективному антикризовому управлінні, тобто, з одного боку, – це замовлення практики. Однак, з іншого боку, тенденції розвитку науки управління ведуть до необхідності розробки концепції антикризового управління, її передумовами є поняття циклічності розвитку, управління ресурсозбереженням, мотивації, економії часу, соціального партнерства тощо. Сукупність перелічених факторів свідчить про реальну загрозу виникнення кризової ситуації при будь-якому, навіть успішному, управлінні.

Глибина та характер кризової ситуації залежать від управління, тобто можливостей при вирішенні проблем передбачати та пом’якшувати кризи, використовувати їх на користь розвитку.

Антикризовий менеджмент слід розглядати у всьому комплексі його проблем, пов’язаних з державою, економікою, виробництвом, організацією, людиною. Перш за все в дисципліні “Антикризовий менеджмент” розглядається сутність та об’єктивні причини кризових явищ на макрорівні, надалі робиться наголос на причинах виникнення та розвитку кризи на рівні підприємства, методиках проведення діагностики кризових ситуацій, стратегії і тактиці антикризового управління.

Ключові слова: криза, ризик, антикризовий менеджмент, підприємство, виробництво, виробничий процес, персонал, економічне середовище, ефективність, життєвий цикл організації, інновація, мотивація, потенціал, програма, діагностика, стратегія антикризового управління.

Annotation

The term "crisis management" appeared relatively recently. It is believed that the reason for its emergence is the reform of the domestic economy and the emergence of many interconnected deep crisis phenomena in the economic, political and social spheres of Ukrainian society. Undoubtedly, one of the reasons for the prolonged depression of the Ukrainian economy is the lack of appropriate experience in crisis management at micro and macro levels. Thus, the emergence and further aggravation of crisis situations in the Ukrainian economy caused the need for effective crisis management, that is, on the one hand, it is an order of practice. However, on the other hand, the trends in the development of science management lead to the need to develop a concept of crisis management, its prerequisites are the concept of cyclical development, resource management, motivation, time saving, social partnership, etc. The combination of these factors indicates a real threat of a crisis situation in any, even successful, management.

The depth and nature of the crisis depend on management, that is, opportunities to anticipate and mitigate crises, and use them for development.

Anti-crisis management should be considered in the whole complex of its problems associated with the state, economy, production, organization, man. First of all, the discipline "Anti-crisis management" examines the essence and objective causes of crisis phenomena at the macro level, in the future emphasis on the causes of the emergence and development of the crisis at the enterprise level, methods for conducting diagnostics of crisis situations, strategies and tactics of crisis management.

Key words: crisis, risk, crisis management, enterprise, production, production process, personnel, economic environment, efficiency, life cycle of organization, innovation, motivation, potential, program, diagnostics, strategy of crisis management.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОКР	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3		За вибором
Модулів: 1	Спеціальність: всі спеціальності НУВГП	<i>Рік підготовки</i>
Змістових модулів: 2		3-й
		<i>Семестри</i>
Загальна кількість годин: 90		5-й
		<i>Лекції</i>
		16 год.
		<i>Практичні</i>
		14 год.
		<i>Лабораторні</i>
		–
	<i>Самостійна робота</i>	
	60 год.	
	Рівень вищої освіти: бакалаврський	Форма контролю: залік
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 СРС – 4		

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 33% до 67%.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни „Антикризовий менеджмент” полягає у формуванні в студентів теоретичних знань та практичних навичок щодо сутності конкурентоспроможності як категорії і як властивості підприємства ринкової економіки; конкурентного середовища підприємства, його конкурентних переваг та конкурентних стратегій; конкурентоспроможності товару та методів його оцінки.

Мета викладання навчальної дисципліни “Антикризовий менеджмент” полягає у формуванні системи теоретичних знань і практичних навичок з управління діяльністю в кризових ситуаціях,

здійснення в господарських формуваннях основних функцій менеджменту для попередження та усунення наслідків кризових явищ – планування, організації, управління персоналом, комунікацій, мотивації, керівництва, контролю. Необхідно у студентів сформувати знання і навички управління у кризових ситуаціях, навчитися розв’язувати складні завдання стратегічного значення в ринкових умовах, організовувати системи управління, адекватні вимогам сучасної економіки.

Основними завданнями навчальної дисципліни є: розуміння сутності та специфіки кризової ситуації на підприємстві; вивчення основних симптомів кризової ситуації; отримання навичок управління в кризових ситуаціях; дослідження специфіки виникнення тієї чи іншої локальної кризи на підприємстві; розв’язування складних завдань стратегічного значення в ринкових умовах; вміння оцінювати і робити відповідні висновки для виходу з кризової ситуації.

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- характер кризових явищ в економіці;
- економічний механізм виникнення кризового стану на підприємстві;
- методику вибору стратегії розвитку підприємства з урахуванням потенційних кризових явищ;
- основні умови готовності підприємства, його менеджерів і персоналу до подолання кризових явищ;
- сучасні методи та підходи до управління у кризових умовах;
- методику діагностики кризових ситуацій на підприємстві;
- особливості прийняття рішень в організаціях при кризовій ситуації;

вміти:

- обрати оптимальну стратегію розвитку підприємства в кризовій ситуації;
- обґрунтувати застосування певної організаційної побудови компанії в кризовому стані;
- здійснювати експрес-діагностику стану корпорації з метою виявлення потенційних (прихованих) кризових ситуацій та явищ;
- складати прогноз розвитку кризових ситуацій на основі експрес-аналізу;

- визначати основні напрями подолання кризових явищ на підприємстві.

Отримані теоретичні знання та практичні вміння студенти мають застосовувати в процесі проходження виробничих і переддипломної практик, написанні курсових робіт та магістерського проекту.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Закономірності криз у розвитку та функціонуванні соціально-економічних систем. Сутність криз у соціально-економічному розвитку. Характеристика криз та розподіл їх за типами кризових явищ. Економічний механізм виникнення кризового стану виробничих систем. Кризовий стан підприємства як об'єкт управління.

Тема 2. Діагностика кризового стану підприємства. Концепція побудови системи діагностики рівня кризового стану підприємства. Оцінка фінансових загроз виникнення кризи. Методичні підходи до аналізу кризи результату. Дослідження чинників стратегічної кризи.

Тема 3. Управління ризикозахищеністю підприємства. Поняття ризику, його особливості в сучасних умовах. Класифікація ризику. Основні підходи до процесу управління ризиком при кризі на підприємстві. Економічні ризики та економічна безпека підприємства. Оцінка схильності системи до ризику. Методологія та система показників оцінки ризику в стратегічному управлінні підприємствами. Шляхи підвищення ефективності управління ризиком на підприємстві.

Тема 4. Проведення організаційних змін як засіб подолання криз. Природа та цілі організаційних змін. Передумови та чинники успішного проведення організаційних змін. Індивідуальний та груповий опір змінам. Управління змінами як засіб подолання кризи в організації.

Тема 5. Зміст та функції антикризового управління. Теоретичні основи антикризового управління. Функції антикризового управління.

Тема 6. Методи антикризового управління. Сутність і класифікація методів антикризового управління. Створення системи антикризового управління на підприємствах.

Тема 7. Роль стратегічного управління в антикризовому менеджменті. Фактори та принципи ефективності антикризового управління. Стратегії антикризового управління. Розробка та механізми реалізації антикризової стратегії.

Тема 8. Кризи в системі державного управління. Механізм здійснення державної влади і кризи системи управління. Зумовленість та сутність криз у системі державного управління. Системна криза державного управління. Профілактика та можливості подолання кризових явищ у сфері державного управління. Механізм здійснення державної влади і кризи системи управління. Особливості антикризового менеджменту в країнах з розвинутою ринковою економікою.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма навчання					
	Усьо- го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Аналіз передумов та ознаки прояву кризових явищ на підприємстві						
Тема 1. Закономірності криз у розвитку та функціонуванні соціально-економічних систем	10	2	-	-	-	8
Тема 2. Діагностика кризового стану підприємства	12	2	2	-	-	8
Тема 3. Управління ризикозахисністю підприємства	12	2	2	-	-	8
Тема 4. Проведення організаційних змін як засіб подолання криз	12	2	2	-	-	8
Змістовий модуль 2. Антикризове регулювання та управління підприємством						
Тема 5. Зміст та функції антикризового управління	12	2	2	-	-	8
Тема 6. Методи антикризового управління	12	2	2	-	-	8
Тема 7. Роль стратегічного управління в антикризовому менеджменті	10	2	2	-	-	6
Тема 8. Кризи в системі державного управління	10	2	2	-	-	6
Усього годин	90	16	14	-	-	60

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
Модуль 1		
Змістовий модуль 1. Аналіз передумов та ознаки прояву кризових явищ на підприємстві		
1.	Місце, роль та особливості кризових явищ в існуючих системах.	2
2.	Криза збуту.	2
3.	Фінансова криза.	2
Змістовий модуль 2. Антикризове регулювання та управління підприємством		
4.	Криза постачання.	2
5.	Виробничо-технологічна криза.	2
6.	Криза управління персоналом	2
7.	Організаційна криза	2
	РАЗОМ	14

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента полягає у поглибленні знань та умінь з усіх тем навчальної дисципліни. Самостійна робота потребує опрацювання додаткової навчальної літератури, нормативних документів, наукових праць та періодичних ділових видань.

Розподіл годин самостійної роботи студентів

№ з/п	Види навчальної діяльності	Обсяг часу, годин
		денна форма
1	Опрацювання лекційного матеріалу	8
2	Підготовка до практичних занять	7
3	Опрацювання окремих частин тем програми, які не викладаються на лекціях	30
4	Підготовка до контрольних заходів	15
	Всього	60

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

В процесі проведення лекційних та практичних занять використовуються такі методи активного навчання: диспути та

дискусії; тематичні тести; розподіл ролей в аудиторії; ділові ігри; ситуаційні завдання з обговоренням, кейс-задачі.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання навчальних досягнень студентів за усіма видами навчальних робіт проводиться за поточним контролем.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (25 тестів, одна правильна відповідь з чотирьох запропонованих), два теоретичних питання та практична частина (розрахункова задача). Перевірка практичних умінь здійснюється під час практичних занять і за результатами виконання самостійної роботи.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни «Антикризовий менеджмент», є:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо).

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі.

Критерії оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, результати самостійної роботи студентів) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа:

0% – завдання не виконано; 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру; 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці; 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо); 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Розподіл балів, які отримують студенти денної форми навчання

Поточний контроль								Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
10	10	15	15	15	15	10	10	
50				50				100

В заліковій відомості результати навчання проставляються за двома шкалами – 100-бальною та національною. Зараховано виставляються тільки тим студентам, які виконали всі види навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, і набрали за результатами поточного контролю не менше 60 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	зараховано
82-89	
74-81	
64-73	
60-63	
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Конспект лекцій, комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, нормативні документи, презентаційні матеріали.

11. ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Скібіцький О.М. Антикризовий менеджмент: Навч. посібник – К. : Центр учбової літератури, 2009 – 568 с.
2. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством. 2-ге видання. Навчальний посібник. К. : ЦУЛ, 2005 – 541 с.
3. Ансофф. И. Новая корпоративная стратегия: Пер. с англ. – СПб. : Питер, 2010 – 416 с.

4. Ансофф И. Стратегическое управление: Сокр. пер. с англ. – М. : Экономика, 2010 – 520 с.
5. Иванов Г.П. Антикризисное управление: от банкротства – к финансовому оздоровлению / Под ред. Г.П. Иванова. – М. : Закон и право; ЮНИТИ, 2011 – 320 с.
6. Минаев З.С., Панагушин В.П. Антикризисное управление / Под ред. З.С. Минаева, – М. : Приор, 2012 – 432 с.
7. Коротков З.М., Беляев А.А., Валовой Д.В. Антикризисное управление: Учеб. для студентов вузов, обучающ. по экон. спец. / Под ред. З.М. Короткова. – М. : ИНФРА – М, 2011 – 432 с.
8. Грязновая А.Г. Антикризисный менеджмент / Под. ред. Проф. А.Г. Грязновой – М. : Тандем; ЗКМОС, 2009. – 368 с.

Допоміжна

1. Бузановський С.С, Горелов Н.А., Тнтков А.С. Антикризисное управление: Реструктуризация и реинжиниринг персонала: Учеб. пособ. – СПб. : Валери СПД, 2009 – 256 с.
2. Булеев И.П., Бюрюховецкая Н.Е. Антикризисное управление предприятием. – Донецк : ИЗП НАН Украины, 2009. – 234 с.
3. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством: Навч. посібник – К. : ЦУЛ, 2013. – 504 с.
4. Градов А.П., Кузин Б.И., Федотов А.В. Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой. – СПб. : Специальная литература, 2012 – 411.
5. Клейнер Г.Б., Тамбовцев В.Л., Качалов Р.М. Предприятие в нестабильной экономической среде: риски, стратегия, безопасность. – М. : Экономика, 2011. – 482 с.
6. Логвіненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. – 580 с.

12. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Україна. Закон. Про захист економічної конкуренції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.
3. Україна. Закон. Про Антимонопольний комітет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3659-12>.